

ปาฏิหาริย์ ณ สávatthi: ความสัมพันธ์ของเรื่องเล่าใน วรรณคดีพุทธศาสนาต่างสำนวน

เสวนาทางวิชาการ ครั้งที่ 2/2563 เรื่อง

“ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วดังนี้... : พุทธประวัติและศาสนประวัติในวรรณกรรมพุทธศาสนา”

อ.ดร. ณัฏพล ศิริสวัสดิ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเอเชียใต้

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนา

ปราติหาริย์ ปาฏิหาริย์ *prātihārya* (miracle),

ฤทธิ อิทธิ *ṛddhi* (supernatural power),

อภิปัญญา *abhiññā* (superknowledge),

อุตตริมนุสสธรรม *uttaramanuṣyadharma* (superhuman phenomenon),

อัศจรรย์าตฤตธรรม *āścaryādbhutadharma* (wonderful and marvelous phenomenon),

วิทยา วิชชา *vidyā* (knowledge)

ปาฏิหาริย์ 3

การกระทำที่กำจัดหรือทำให้ปฏิปักษ์ยอมได้, การกระทำที่ทำให้เป็นอัศจรรย์, การกระทำที่ให้ง่เกิดผลเป็นอัศจรรย์ — marvel; wonder; miracle

1. อิทธิปาฏิหาริย์ (ปาฏิหาริย์คือฤทธิ์, แสดงฤทธิ์ได้เป็นอัศจรรย์ — marvel of psychic power)

2. อาเทศนาปาฏิหาริย์ (ปาฏิหาริย์คือการทายใจ, รอบรู้กระบวนของจิตจนสามารถกำหนดอาการที่หมายเล็กน้อยแล้วบอกสภาพของจิต ความคิด อุปนิสัยได้ถูกต้อง เป็นอัศจรรย์ — marvel of mind-reading)

3. อนุศาสนีปาฏิหาริย์ (ปาฏิหาริย์คืออนุศาสนี, คำสอนเป็นจริง สอนให้เห็นจริง นำไปปฏิบัติได้ผลสมจริง เป็นอัศจรรย์ — marvel of teaching)

ที.ส. 9/339/273; อง.ตัก. 20/500/217; ขุ.ปฏ. 31/718/616

อิทธิปาฏิหาริย์เป็นส่วนหนึ่งของ

1. อภิญญา คือ ความรู้ความสามารถพิเศษยอดเยี่ยมอย่างหนึ่ง — super knowledge; ultra-conscious insight เรียกว่า อิทธิวิธี หรือ อิทธิวิชา จัดเป็นโลกียอภิญญา

2. วิชา 8 (ความรู้แจ้ง, ความรู้วิเศษ — supernormal knowledge)

1. วิปัสสนาญาณ (ญาณในวิปัสสนา, ญาณที่เป็นวิปัสสนา คือปัญญาที่พิจารณาเห็นสังขารคือนามรูปโดยไตรลักษณ์ มีต่างกันออกไปเป็นชั้นๆ ต่อเนื่องกัน — insight-knowledge)

2. มโนมยิทธิ (ฤทธิ์สำเร็จด้วยใจ, ฤทธิ์ทางใจ คือ นิรมิตกายอื่นออกจากกายนี้ ดุจชักไส้จากหญ้าปล้อง ชักดาบจากฝัก หรือชักงูออกจากคราบ — mind-made magical power)

3. อิทธิวิชา หรือ อิทธิวิธี (แสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ — supernormal powers)

4. ทิพพโสต (หูทิพย์ — divine ear)

5. เจโตปริยญาณ (ความรู้ที่กำหนัดใจผู้อื่นได้ — penetration of the minds of others)

6. ปุพเพนิวาสานุสสติ (ระลึกชาติได้ — remembrance of former existences)

7. ทิพพจักขุ (ตาทิพย์ — divine eye)

8. อาสวกขยญาณ (ความรู้ที่ทำให้สิ้นอาสวะ — knowledge of the exhaustion of mental intoxicants)

อัมรินทร์

เสาร์ที่ 18 ก.ค 63

ปาฏิหาริย์ในพระพุทธศาสนา

โดย อ.ดร.ณัชพล ศิริสวัสดิ์

ดำเนินรายการโดย อ.ดร.สมพรนุช ต้นศรีสุข

Scan QR code
รับฟังรายการย้อนหลัง

สถานีวิทยุจุฬาฯ FM 101.5 MHz (CU Radio)
ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 7.30 - 7.55 น.
สอบถามเพิ่มเติมที่ งานวิจัย คณะอักษรฯ 0-2218-4923

ฟังแบบออนไลน์/ย้อนหลังได้ที่ >>

[http://www.curadio.chula.ac.th/
Program-Detail.php?id=8993](http://www.curadio.chula.ac.th/Program-Detail.php?id=8993)

อิทธิปาฏิหาริย์ในคัมภีร์เถรวาทบาลี

พระพุทธเจ้า

ในคัมภีร์พระไตรปิฎก เช่น ธรรมานหัตถ์หน้าชฎิลชื่ออรุเวลกัสสปะ (วินย. 4/37-51/45-60) ธรรมานพกพรหม (ม.ม. 12/551-5/590-7) แก้วความเห็นของสุนัขขี้ตัสและแก้วคำทำของอเจลลชื้อปาฏิกบุตร (ที.ปา 11/4-12/6-29) ธรรมานโจรองคุลีมาล (ม.ม. 13/524/479) ทำให้พระภิกษุพวกหนึ่งประหวั่นใจแล้วมาเฝ้าเพื่อพระองค์จะตรัสสอน (ส.ข. 17/167/117) ผจญอาฬวกยักษ์ (ส.ส. 15/838/314)

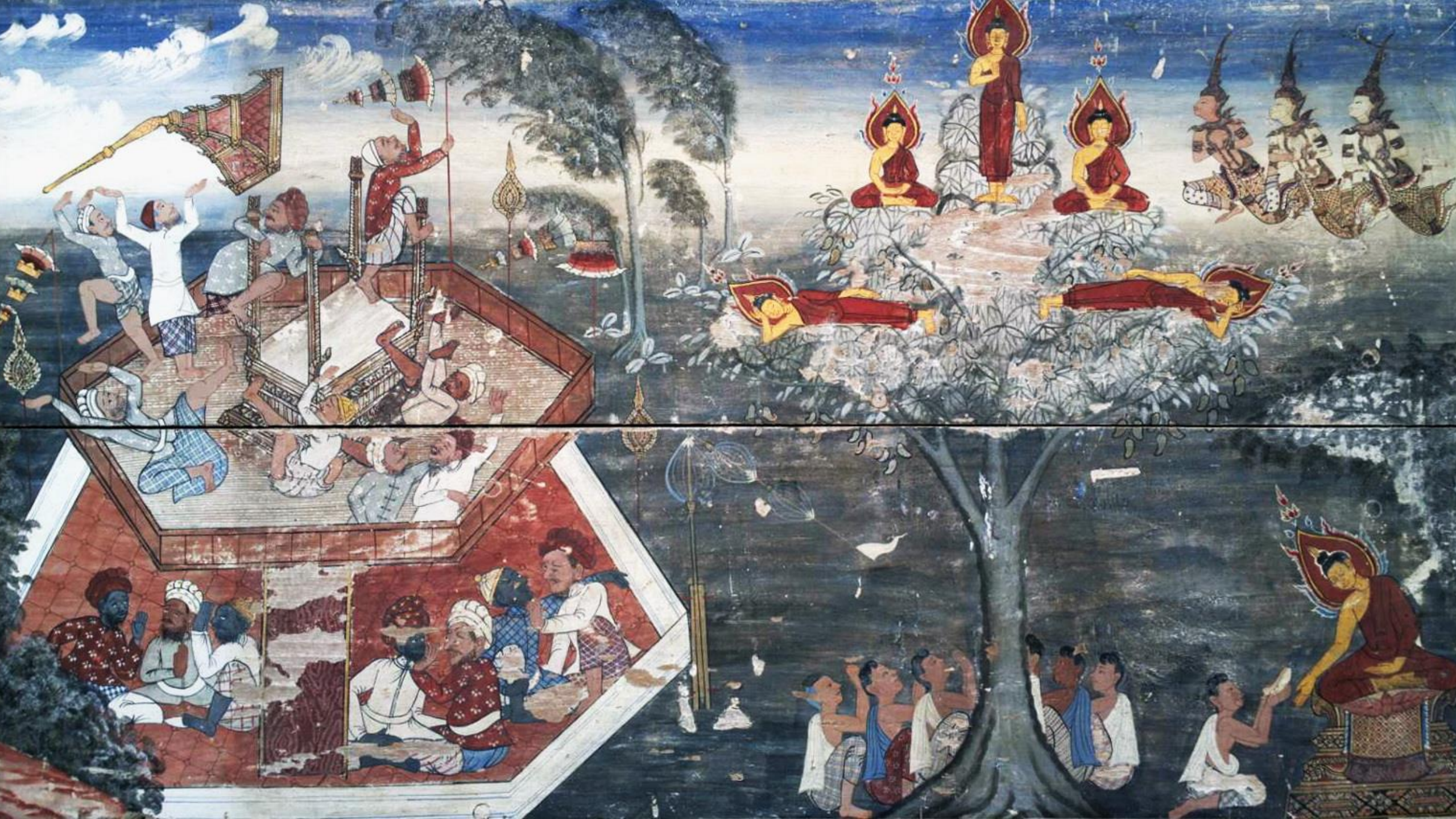
ในคัมภีร์อรรถกถา เช่น ยมกปาฏิหาริย์ แก้วคำทำของพวกเดียรถีย์ ทรงนำภิกษุใหม่ 500 รูป เทียวชมธรรมชาติในป่าหิมพานต์แก้วความคิดถึงคู่รักคู่ครอง

พระสาวก เช่น พระปิณโฑลภารัตถาช แก้วคำทำ เหาะขึ้นไปเอาบาตรบนยอดไม้ พระมหาโมคคัลลาน์ปราบมาร พระทัฬหะมัลลบุตรใช้นิ้วเป็นประทีปส่องทางนำพระภิกษุทั้งหลายไปยังเสนาสนะต่าง ๆ เป็นต้น

เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ สавัตถิ สำนวนภาษาบาลี

The Pāli *jātaka* Commentary (*Jātakatṭhakathā*) as the *Paccuppannavatthu*, the first part of the *Sarabhamigajātaka* (the *jātaka* of the deer) no. 483

The *Yamakapāṭihāriyavatthu*, Buddhaghosa's commentary to the *Dhammapada* (*Dhammapadāṭṭhakathā*) (dated c. 450 CE)

เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ สวรรค์
มีแต่สำนวนภาษาบาลี ?

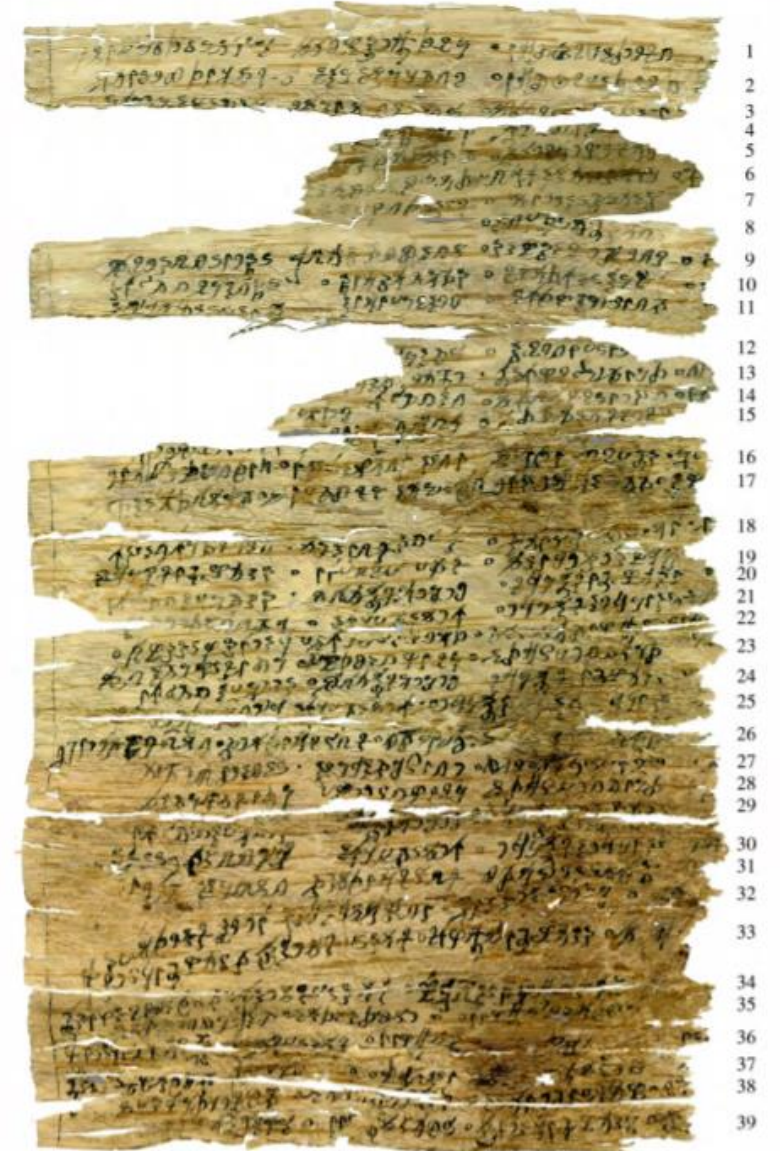
เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ สวรรค์ สำนวนต่าง ๆ

- A = The *Mahāpratihāryasūtra* in the Gilgit Manuscripts
- B = The Tibetan translation of the *Kṣudrakavastu* in the *Mūlasarvāstivāda Vinaya*
- C = The Chinese Translation of the *Kṣudrakavastu* in the *Mūlasarvāstivāda Vinaya* (T. 1451 根本說一切有部毘奈耶雜事 *Gēnběn shuōyīqiè yǒubù Pínàiyē Zázhi*)
- D = The *Prātihāryasūtra* of the *Divyāvadāna*
- E = Citation from the *Mahāprātihāryasūtra* in the *Abhidharmakośopāyikāṭīkā*
- F = The *Pratihāryāvadāna* of Kṣemendra's *Bodhisattvāvadānakalpalatā*
- G = the nineteenth-century Tibetan prose rendering, *Rtogs brjod dpag bsam 'khri shing gi rtsa 'grel bzhugs so*, in chapter 14, *cho 'phrul gyi rtogs pa brjod pa*
- H = The *Prātihārya* of the *Avadānaśataka*

เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ สวรรค์ สำนักต่าง ๆ

- I = The Dharmaguptaka *Vinaya* (T. 1428 四分律 *Sifēn lǜ*)
- J = The Sūtra of the Wise and the Foolish (T. 202 賢愚經 *Xián yú jīng*)
- K = The Tibetan translation of the Sūtra of the Wise and the Foolish (*mDo mdzangs blun*), in the chapter entitled *ston pa drug btul ba'i le'u'o*
- L = T. 160 (菩薩本生鬘論 *Púsà běn shēngmán lùn*)
- M = The *Paccuppannavatthu* of the *Sarabhamigajātaka*
- N = The *Yamakapāṭihāriyavatthu* of the *Dhammapadāṭṭhakathā*
- O = *The Paṭhamasambodhi*
- P = T. 211 (法句譬喻經 *Fǎjù pìyù jīng*)
- Q = T. 193 (佛本行經 *Fó běnxíng jīng*)

Fig. 1. Side A, Split Collection

SPLIT COLLECTION OF KHAROṢṬHĪ MANUSCRIPTS

FALK, HARRY AND ELISABETH STEINBRÜCKNER. (2020). A METRICAL
VERSION FROM GANDHĀRA OF THE 'MIRACLE AT ŚRĀVASTĪ'
(TEXTS FROM THE SPLIT COLLECTION 4). *ARIRIAB VOL. XXIII*
(MARCH 2020): 3–42

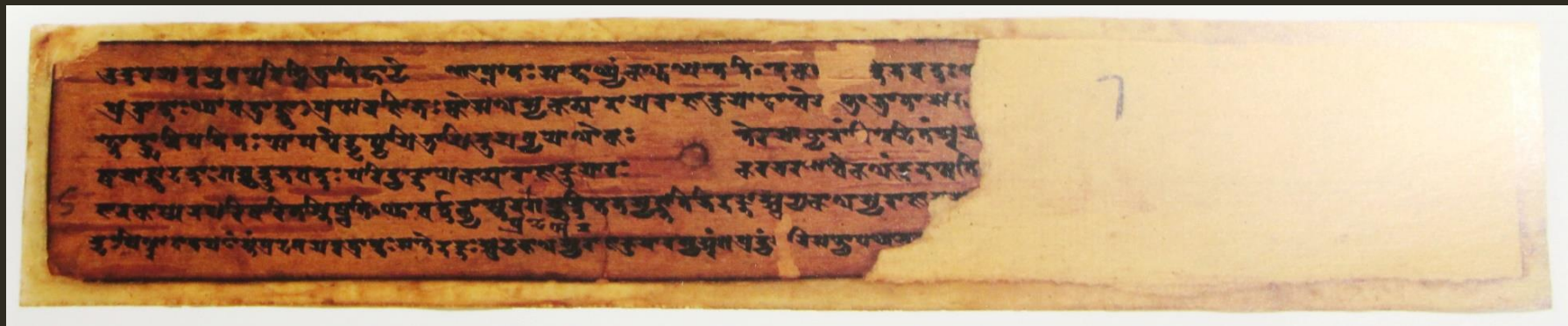
THE MAHĀPRATIHĀRYASŪTRA IN THE GILGIT MANUSCRIPTS

SIRISAWAD, NATCHAPOL. (2019). *THE MAHĀPRĀTIHĀRYASŪTRA IN THE GILGIT MANUSCRIPTS: A CRITICAL EDITION, TRANSLATION AND TEXTUAL ANALYSIS*. (PHD. DISSERTATION, LUDWIG MAXIMILIANS-UNIVERSITÄT)

Serial no. 21 36 recto

above: microfilm of the GBM provided by Jens-Uwe Hartmann; below: the color facsimile (Kudo 2017: 126)

Serial no. 56h 143 verso (Kudo 2017: 129)

เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ ศาវตถิ์ สำนวนต่าง ๆ จำแนกตามภาษา

1. ภาษาคานธารี

Split collection of Kharoṣṭhī manuscripts (first cent. CE)

2. ภาษาสันสกฤต

- A = The *Mahāpratihāryasūtra* in the Gilgit Manuscripts (the 7th-8th cent. CE)
- D = The *Prātihāryasūtra* of the *Divyāvadāna*
- F = The *Pratihāryāvadāna* of Kṣemendra's *Bodhisattvāvadānakalpalatā* (the middle of the 11th cent. CE)
- H = The *Prātihārya* of the *Avadānaśataka* (the 2nd cent. CE)

เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ สวรรค์ สำนักต่าง ๆ จำแนกตามภาษา

3. ภาษาทิเบต

- B = The Tibetan translation of the *Vinayaṣudrakavastu* (the 9th Cent. CE)
- *bKa''gyur*
- *Vidyākaraprabha*, *Dharmaśrīprabha* and *dPal 'byor*
- E = Citation from the *Mahāprātihāryasūtra* in the
Abhidharmakośopāyikāṭīkā
- K = The Tibetan translation of the Sūtra of the Wise and the Foolish (*mDo mdzangs blun*), in the chapter entitled *ston pa drug btul ba 'i le 'u 'o*
- G = the nineteenth-century Tibetan prose rendering, *Rtogs brjod dpag bsam 'khri shing gi rtsa 'grel bzhugs so*, in chapter 14, *cho 'phrul gyi rtogs pa brjod pa*

เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ ศาវัตถิ์ สำนวนต่าง ๆ จำแนกตามภาษา

3. ภาษาจีน

- C** = The Chinese Translation of the *Vinayaṣudrakavastu* (T. 1451 根本說一切有部毘奈耶雜事, [卷 *juàn* 26]: 329a5-333c14) by Yijing (義淨) in 710
- I** = The Dharmaguptaka *Vinaya* (T. 1428 四分律 *Sìfēn lǜ* vol. 22: 946b–951c translated in 410–412 CE.)
- J** = The Sūtra of the Wise and the Foolish (T. 202 賢愚經 *Xián yú jīng*, vol. 4: 360c–366a, chapter 14 “The Submission of the six Heretics Masters”, translated in 445 CE)
- L** = T. 160 (菩薩本生鬘論 *Púsà běnshēngmán lùn*, vol. 2: 334c–338b, chapter 4 “The Performing of the Supreme Miracle”, translated during the twelfth century CE.)
- P** = T. 211 (法句譬喻經 *Fǎjù pìyù jīng*, vol. 4: 598c–599c, chapter 30 “Hells”, translated in the end of the third century CE)
- Q** = T. 193 (佛本行經 *Fó běnxíng jīng*, vol. 4: 83c28–87a3, chapter 20, “The Performing of the Great Miracle”, translated around 424–453 CE)

เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ ณ สวรรค์ สำนวนต่าง ๆ จำแนกตามภาษา

4. ภาษาบาลี

M = The *Paccuppannavatthu* of the *Sarabhamigajāta*

N = The *Yamakapāṭihāriyavatthu* of the
Dhammapadāṭṭhakathā

O = The *Paṭhamasambodhi* or “ปฐมสมโพธิ”

(*Pathommasomphot*, *Pathomsomphot*) was composed in 1845

by Somdech Phra Maha Samanachao Krom Phra

Paramanujitjinoros in Chapter 23, *Yamakapāṭihāriyaparivatta*

อนุภาคที่ปรากฏในเรื่องเล่าปาฏิหาริย์
ณ ส่วตถิ

Narrative Elements	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
The Story of Prince Kāla (§ 9) / Deva named *Yaśa (Q)	x	x	x	x		x	x										i
The Preparation of																	
- the miracle pavilion (§ 10) (BCDEFMNO) and the lion throne (F)																	
- a high seat (IP)		x	x	x		x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
- a place for the miracle demonstration (JKLQ) and the lion throne (JKL)																	
The gardener Gaṇḍa (or Gaṇḍaka) offers a ripe mango (iv)													x	x	x		
Miracles (1) (§ 11) /	x	x	x	x													
(for many days)									x	x	x	x					
(a) flying of a young Brahmin	x	x	x	x													
(b) bringing of trees	x	x	x	x													x
(c) the miracle of the burning of miracle the pavilion		x	x	x													
(d) the earthquake		x	x	x													
(e) the miracle of the emission of golden light				x													
Instantaneous growth of a (mango) tree (v) (cf. § 11b)									x	x	x	x	x	x	x		
The sage's visit to the Buddha (§ 12)	x	x	x	x													
The disciples' asking for the Buddha to entrust the work to them (§ 13)		x	x	x										x	x		x
Miracles (2): Preliminary Miracles (§ 14)																	
(a) Displaying the four positions of the body in the sky		x	x	x										x		i	
(b) Emission of light (from the body)		x	x	x		x	x							x		x	x
(c) Emission of fire and water (The Twin Miracle)		x	x	x			x						x	x	x	x	x

Narrative Elements	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
Miracles (3): The Great Miracle (§ 15)		x	x	x	x	i	i	x									x
(a) Thousand-petalled lotus throne		x	x	x		i	i										x
(b) The exponential creation and projection of multiple Buddha images upwards through space		x	x	x	x				i	i	i	i					x
(c) The magically created forms of the Buddhas performing various miracles		x	x	x	x												
(d) The Buddha speaks the first sermon in verse		x	x	x	x												
(e) The magically created Buddhas (BC) or the Buddha (DE) speak the second sermon in verse		x	x	x	x												
The creation of two bejewelled (JK) or high (L) mountains (vi)										x	x	x					
The creation of a large pond (vii)									x	x	x	x					
Emission of golden light from his mouth which fills the world (viii)										x	x	x					
Making all the people have the same appearance without any distinction (ix)									x								
Allowing people to read each other's thoughts (x)										x	x	x					
Transforming his benefactors into the <i>cakravartin</i> (xi)										x	x	x					
Displaying a miracle akin to experience in the fourth absorption (xii)									x	i	i						
Displaying the wheel marks on the sole of his foot (xiii)									x	x	x						
Displaying the hells (xiv)										x	x						x
The creation of the jewelled walk (xv)														x	x		
The creation of the duplicate Buddha (xvi)				x										x	x		

[illegible]

Mūlasarvāstivāda Versions

- A = The *Mahāpratihāryasūtra* in the Gilgit Manuscripts
- B = The Tibetan translation of the *Vinayaḥṣudrakavastu*
- C = The Chinese Translation of the *Vinayaḥṣudrakavastu*
(T. 1451根本說一切有部毘奈耶雜事)
- D = The *Prātihāryasūtra* of the *Divyāvadāna*
- E = Citation from the *Mahāprātihāryasūtra* in the *Abhidharmakośopāyikāṭīkā*
- F = The *Pratihāryāvadāna* of Kṣemendra's *Bodhisattvāvadānakalpalatā*
- G = the nineteenth-century Tibetan prose rendering, *Rtogs brjod dpag bsam 'khri shing gi rtsa 'grel bzhugs so*, in chapter 14, *cho 'phrul gyi rtogs pa brjod pa*
- H = The *Prātihārya* of the *Avadānaśataka*

Dharmaguptaka and Related Versions

- I = The Dharmaguptaka *Vinaya* (T. 1428 四分律)
- J = The Sūtra of the Wise and the Foolish (T. 202 賢愚經)
- K = The Tibetan translation of the Sūtra of the Wise and the Foolish (*mDo mdzangs blun*), in the chapter entitled *ston pa drug btul ba'i le'u'o*
- L = T. 160 (菩薩本生鬘論)

Theravāda Versions

- M = The *Paccuppannavatthu* of the *Sarabhamigajātaka*
- N = The *Yamakapāṭihāriyavatthu* of the *Dhammapadāṭṭhakathā*
- O = The *Paṭhamasambodhi*

Other Versions of Unidentified School-Affiliation

- P = T. 211 (法句譬喻經)
- Q = T. 193 (佛本行經)

Common Narrative Elements

- King Bimbisāra's visit to the Buddha
- the Buddha's journey from Rājagṛha to Śrāvastī
- the time and locale of the Great Miracle
- the preparation of the place for displaying a miracle
- a miracle of a (mango) tree (either instantaneous growth or bringing the tree)
- the miracle display
- the destruction of the *tīrthikas*' pavilion
- the *tīrthika(s)* committing suicide

Mūlasarvāstivāda Versions

- the Buddha's necessary deeds (§ 7a)
- the *tīrthikas*' search for companions (§ 8)
- the story of Prince Kāla (§ 9)
- Miracles (1) (§ 11)
- the sage's visit to the Buddha (§ 12)
- the Great Miracle of the Buddha (§ 15abc)
- the Buddha or magically created Buddhas speaking the sermon in verse (§ 15de § 16b)
- the *tīrthikas*' false teaching (§ 17a)

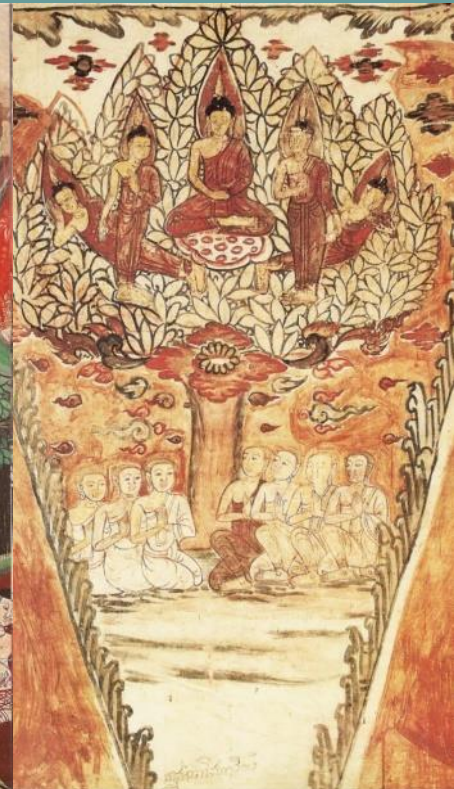
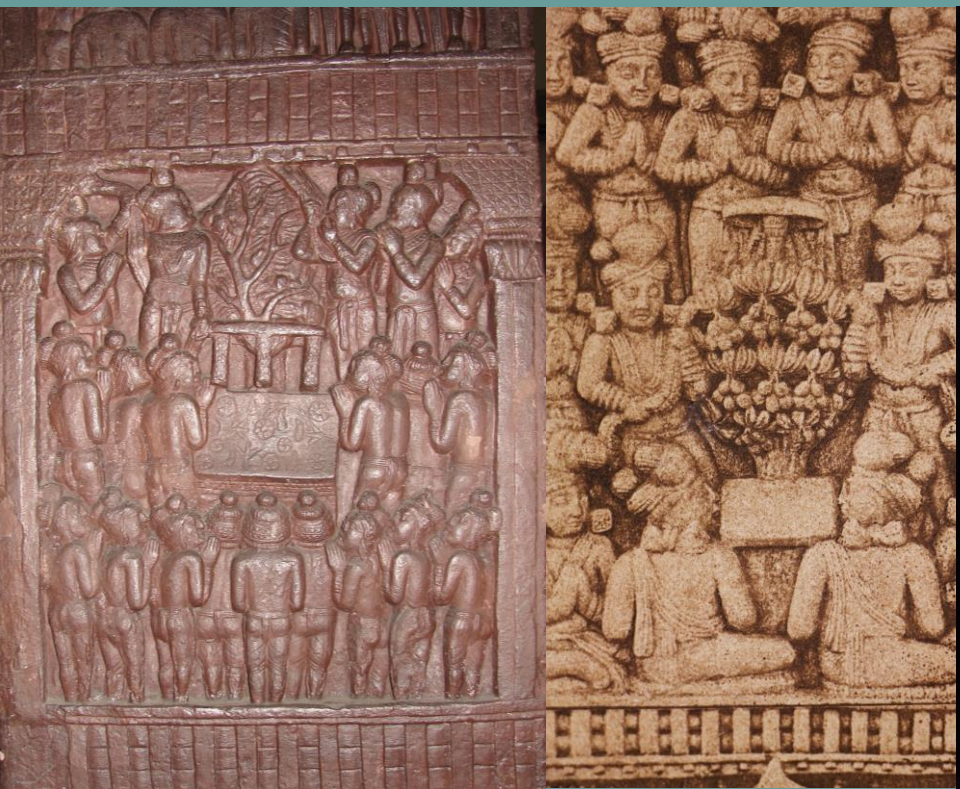
Dharmaguptaka and Related Versions

- the Buddha embarrassing the *tīrthikas* with his supernatural powers whilst at a meal (iii)
- displaying miracles for many days (§ 11)

Theravāda Versions

- the gardener Gaṇḍa (or Gaṇḍaka) offering a ripe mango (iv)
- the creation of the jewelled walk (xv)

THE MIRACLE TREE

A: GILGIT MANUSCRIPT B: MSV-T

Gilgit: tat samanantaram eva gaṇḍakenārāmakena riddhyā gandhamādanāt parva-
tā{ḥ}d anekasākhāpraśākhavitataḥ pāṇḍuphalopaśobhito 'nekapakṣigaṇ(a) ///

Tib: de nas de'i mod la dum bu'i kun dga' ra ba pa'i rdzu 'phrul gyis ri spos kyi ngad
ldang las shing a mra yal ga dang | lo ma dang | 'dab ma dkar po du mas klubs
pa | bya'i tshogs du ma skad 'byin pa blangs nas cho 'phrul chen po'i 'dun khang gi
byang phyogs su bzhag pa dang | de yang rgyal pos mthong nas yid bde ba skyes
te lan gnyis kyi bar du mu stegs can rnams la 'di skad ces smras so | | bcom ldan 'das
kyis mi'i chos bla ma'i rdzu 'phrul gyi cho 'phrul bstan zin te | da ni khyed kyi res la
bab kyis khyed kyis ston cig | de dag gis smras pa | lha bdag cag gis khyod la
sngar ma gsol tam | lha skye bo'i tshogs chen po 'dir 'dus lags na cho 'phrul chen po
'di ci dge sbyong gau ta ma'i lags sam | 'on te bdag cag gi lags sam | su'i lags sus
'tshal |

A+B TRANSLATION

E: Immediately, Gaṇḍaka, the grove-keeper flew up to Mount Gandhamādana by means of his supernatural powers. Having taken a mango tree, whose bough extended with numerous branches, was adorned with yellow fruits, and in which many flocks of birds were singing, he placed it on the northern side of the pavilion for the Great Miracle. Having seen this, moreover, the king generated a joyful mind, and he said to the tīrthikas a second time, “The Blessed One has performed a miracle demonstration of supernatural powers beyond the reach of ordinary humans. Now your turn has come, you should display one.” They said, “Lord, did we not ask you before? Lord, a great number of people have gathered here. You please wait. Who knows whether it is the miracle of the ascetic Gautama or us ?”

B: MSV-T

Tib: de nas de'i mod la khyim bdag ngan legs sbyin gyis rdzu 'phrul gyis sum (46b6) bcu rtsa (S67b) gsum gyi lha'i dpag bsam gyi shing blangs nas cho 'phrul chen po'i 'dun khang gi lho phyogs kyi ngos su bzhag pa dang |

E: Immediately, Lūhasudatta, the head of household, having taken a wish-fulfilling tree (*kalpavṛkṣa*) from the heaven of the thirty-three gods with his supernatural powers, he placed it on the southern side of the pavilion for the Great Miracle.

D: THE *PRĀ TIHĀ RYASŪ TRA* OF THE *DIVYĀ VADĀ NA*

PrS(Divy)-CN 157.25–27; PrS(Divy)-V 97.22–23:

gaṇḍakenārāmikenottarakauravād dvīpāt
karṇikāravṛkṣam ādāya bhagavataḥ
prātihāryamaṇḍapasyāgrataḥ sthāpitaḥ |

PrS(Divy)-CN 157.27–158.5; PrS(Divy)-V 97.23–27:

ratnakenāpy ārāmikena gandhamādanād aśokavṛkṣam
ānīya bhagavataḥ prātihāryamaṇḍapasya pṛṣṭhataḥ
sthāpitaḥ |

	A	B	C	D
First Tree				
Person who brings the tree	Gaṇḍa, the grove-keeper (Prince Kāla)	Gaṇḍa, the grove-keeper (Prince Kāla) (<i>dum bu'i kun dga'</i>)	Prince Kāla (哥羅王子 <i>gēluó wángzǐ</i>)	Gaṇḍaka, the grove-keeper (<i>gaṇḍaka-ārāmika</i>)
Kinds of tree	lost	mango (<i>a mra</i>)	Various beautiful trees in the forest (not specifically indicated) (種種奇妙林樹 <i>zhǒngzhǒng qímiào lín shù</i>)	Karṇikāra
From	Mount Gandhamādana	Mount Gandhamādana (<i>ri spos kyi ngad</i>)	Mount Gandhamādana (香醉山 <i>Xiāngzuì shān</i>)	Uttarakuru
Where the tree is placed	lost	Northern side of the miracle pavillion	Northern side of the miracle pavillion	In front of the miracle pavilion

	A	B	C	D
Second Tree				
Person who brings the tree	lost	Lūhasudatta, the head of the household (<i>khyim bdag ngan legs sbyin</i>)	Lūhasudatta, the head of household (貧人蘇達多 <i>pín rén Sūdádūō</i>)	Ratnaka
Kinds of tree	lost	Wish-fulfilling (<i>kalpavṛkṣa</i>) (<i>dpag bsam gyi shing</i>)	Wish-fulfilling (如意樹 <i>rúyì shù</i>)	Aśoka
From where	lost	Heaven of the thirty-three gods (<i>sum bcu rtsa gsum gyi lha</i>)	Heaven of the Thirty-three Gods (Trayastrimśa heaven 三十三天 <i>sānshísān tiān</i>)	Mount Gandhamādana
Where the tree is placed	lost	Southern side of the miracle pavilion	Southern side of the miracle pavilion	Behind the miracle pavilion

Q: T. 193: 86a9—14 (Transl. Rhi 1991: 266)

Q: *Then, he ascended into the air with supernatural power instantaneously. In a moment he arrived at the Himālaya Mountains (雪山 Xuěshān). In the deep valleys he saw a beautiful tree (好樹 hǎo shù) adorned with heavenly incense and various treasures. He rooted up the big tree whose circumference measured one yojana. As he held it, it looked like a treasure umbrella. It was placed by the treasure throne of omniscience. Devas adorned the treasure tree with heavenly embroidery, which looked splendid.*

M: อรรถกถาสรณมิกชาดก (ชา.อ. 6/231)

พระศาสดาเสด็จเข้าสู่พระนครสาวัตถีแต่เช้าตรู่ เมื่อโปรดสัตว์แล้วเสด็จออก คนเฝ้าพระอุทยานชื่อคันทะ กำลังนำผลมะม่วงสุกผลใหญ่ ขนาดหม้อสุกงอมทีเดียวไปถวายพระราชา พบพระศาสดาที่ประตูพระนคร คิดว่า ผลมะม่วงสุกสมควรแก่พระตถาคตเจ้าแท้ๆ จึงได้ถวาย พระศาสดาทรงรับประทับนั่ง ณ ส่วนหนึ่ง ไกลประตูพระนครนั่นเอง เสดยเสร็จตรัสว่า อานนท์ เธอจงให้เมล็ดมะม่วงนี้แก่คนเฝ้าอุทยานเพื่อปลูกทรงนี้ ต้นมะม่วงนี้จักมีนามว่าคันทามพะ

พระเถระเจ้าได้กระทำตามนั้น คนเฝ้าอุทยานคู้ยดินแล้วปลูก

ทันใดนั้นเอง รากทั้งหลายก็ชำแรกเมล็ดหยั่งลงไป หน่อสีแดงขนาดเท่าหัวคันไถ ก็ตั้งขึ้นเมื่อมหาชนกำลังดูอยู่นั่นเอง ต้นมะม่วงมีลำต้นวัดรอบถึง ๕๐ ศอก มีกิ่งยาว ๕๐ ศอก โดยส่วนสูงเล่าก็มีประมาณ ๑๐๐ ศอก ทันทีทันใด ต้นมะม่วงนั้นก็ออกช่อและมีผลมากมาย ต้นมะม่วงนั้นระย้าระยับด้วยดอกและผล มีสีเหมือนสีทอง มีรสอร่อย ปรากฏประหนึ่งเต็มท้องฟ้า เวลาต้องลมพัดผลสุกอันอร่อยทั้งหลายก็หล่นลง พวกภิกษุที่พากันมาที่หลังต่างก็มาฉนั้น

N: ัมมปทัฏฐกถา อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถา ธรรมบท (ธ.อ. 6/62)

พระศาสดาทอดพระเนตรดูพระอานนทเถระแล้ว. ลำดับนั้น พระเถระนำบาตรที่ทำวมหาราชทั้ง ๔ ถวายออกมาแล้ว วางที่พระหัตถ์ของพระองค์ พระศาสดาทรงน้อมบาตรเข้าไปรับมะม่วงแล้ว ทรงแสดงอาการเพื่อประทับนั่งในที่นั้นนั่นแหละ พระเถระได้ปูจีวรถวายแล้ว ลำดับนั้น เมื่อพระองค์ประทับนั่งบนจีวรนั้นแล้ว พระเถระกรองน้ำดื่ม แล้วขยำมะม่วงสุกผลนั้น ได้ทำให้เป็นน้ำปานะถวาย. พระศาสดาเสวยน้ำปานะผลมะม่วงแล้วตรัสกะนายคณทะว่า "เธอจงคู้ดินร่วนขึ้นแล้ว ปลุกเมล็ดมะม่วงนี้ในที่นี้แหละ" เขาได้ทำอย่างนั้นแล้ว

พระศาสดาทรงล้างพระหัตถ์บนเมล็ดมะม่วงนั้น พอเมื่อพระหัตถ์อันพระองค์ทรงล้างแล้วเท่านั้น ต้นมะม่วงมีลำต้นเท่าศีรษะไถ (งอนไถ) มีประมาณ 50 ศอก โดยส่วนสูงงอกขึ้นแล้ว กิ่งใหญ่ 5 กิ่ง คือใน 4 ทิศๆ ละกิ่ง เบื้องบนกิ่งหนึ่ง ได้มีประมาณกิ่งละ 50 ศอก เทียว ต้นมะม่วงนั้นสมบูรณ์ด้วยช่อและผล ได้ทรงไว้ซึ่งพวงแห่งมะม่วงสุกในที่แห่งหนึ่ง ในขณะนั้นนั่นเอง

พวกริิกษผู้มาข้างหลัง มาขอรับผลมะม่วงสุกเหมือนกัน

พระราชาทรงสดับว่า "ข่าวว่า ต้นมะม่วงเห็นปานนี้เกิดขึ้นแล้ว" จึงทรงตั้งอารักขาไว้ด้วยพระดำรัสว่า "ใครๆ อย่าตัดต้นมะม่วงนั้น." ก็ต้นมะม่วงนั้นปรากฏชื่อว่า "คณทามพพฤกษ์" เพราะความที่นายคณทะปลูกไว้

in I, in which the demonstrations of miracles extend over a period of fifteen days, the Buddha did not eat a mango but chewed a willow twig (楊枝 yángzhī) as a tooth pick. Later, when he threw that stick away, a big tree grew from it. In front of his seat, a pond forms from the water he had used to wash his hands. In this version, the miracle of a tree is told over the first three days, whereas in JKL it is told only on the first.

I: T. 1428: 949a5–26 (Transl. Rhi 1991: 231–232).

J: T 202: 362b8–19 (Transl. Rhi 1991: 244); K: Schmidt 1978 [1843]: 65; L: T 160: 335c20–28 (Transl. Rhi 1991 : 255).

THE MIRACLE TREE

§ 9 The story of Prince Kāla

ABCD

≈ § 9 the story of deva named Yaśa

Q

the grove keeper Gaṇḍa (or Gaṇḍaka or formerly Prince Kāla)

iv The gardener Gaṇḍa (or
Gaṇḍaka) offers a ripe mango

MNO

v Instantaneous growth of a (mango) tree

IJKL

MNO

§ 11 b Bringing of trees

ABCD

Q

Gaṇḍaka: mango tree (B: *a mra*)

Gaṇḍaka: *karṇikāra* tree (D)

Prince Kāla: various beautiful trees (C)

the deva named Yaśa: a beautiful tree (Q)

อัมมมหาปาฏิหาริย์

ศิลปะปาละนิยมสร้างพระพุทธรูปรูปแบบหนึ่งคือ “พระพุทธรูป 8 ปาง” ซึ่งเป็นการรวมพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ไว้บนแผ่นหินแผ่นเดียวกัน ซึ่งทั้ง 8 ปาง หรือ **อัมมมหาปาฏิหาริย์** ก็คือปาฏิหาริย์สำคัญในพุทธประวัติ 8 เหตุการณ์ ประกอบด้วย **สังเวชนียสถาน 4** คือการประสูติที่ลุมพินี ตรัสรู้ที่พุทธคยา ปฐมเทศนาที่สารนาถ ปรีชาพาณที่กุสินารา และ**มหาปาฏิหาริย์ 4** ได้แก่ ปราบช้างนาฬาคีรีที่ราชคฤห์ แสดงยมกปาฏิหาริย์ที่สาวัตถี เสด็จลงจากดาวดึงส์ที่สังกัสสะและรับบาตรจากพญาวานรที่ไวสาลี (ตำนานของฝ่ายมหายาน) หรือปาลิไลยก์ (ตำนานของฝ่ายเถรวาท)

พระ 8 ปาง ศิลปะปาละ จัดแสดง
ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

ปรีณิพพานที่กุสินารา ได้รับการออกแบบให้อยู่ด้านบนเสมอ

เสด็จลงจากดาวดึงส์ที่สังกัสสะ โดย
ด้านข้างพระพุทธเจ้ามีพระอินทร์ถือ
ฉัตรกางกั้นอยู่

ปฐมเทศนาที่สารนาถ บางองค์อาจ
นั่งขัดสมาธิเพชร มีธรรมจักรและกวาง
หมอบอยู่ด้านล่าง

ประสูติที่ลุมพินี เป็นรูปพระนางมหา
มายาเหนี่ยวกิ่งไม้ โดยมีพระกุมาร
ประสูติจากพระปรีศว (สี่ข้าง)

ปราบช้างนาฬาคีรีที่ราชคฤห์ โดยช่างได้
ออกแบบให้พระพุทธเจ้าทำท่าคว่ำพระ
หัตถ์อยู่เหนือข้างและมีพระอานนทยืนอยู่
อีกข้างหนึ่ง

ยมกปาฏิหาริย์ที่สาวัตถี มักแสดง
ธรรมจักรมูทรา อาจมีเดียรถีย์ทำท่าพ่าย
แพ้อยู่ด้านล่าง

รับบาตรจากพญาวานรที่เวสาลี โดยช่าง
สื่อความหมายด้วยการทำบาตรวางอยู่บน
พระหัตถ์ส่วนพญาวานรอยู่ด้านล่าง

ตรัสรู้ที่พุทธคยา โดยด้านเหนือพระเศียรมีต้นโพธิ์กางกั้นเป็นสัญลักษณ์ปางนี้จะถูกจัดให้
อยู่ตรงจุดกึ่งกลางเสมอ แสดงถึงการให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ตอนนี้มากที่สุด